

Neúčinnost právního úkonu a konkurs

Byl-li na majetek dlužníka prohlášen konkurs a byla-li neúčinnost právního úkonu rozhodnutím soudu vyslovena po prohlášení konkursu na majetek dlužníka, stává se majetek, který odporovatelným právním úkonem ušel z dlužníkovy majetku, součástí konkursní podstaty, a nemůže být postižen výkonem rozhodnutí. Rozhodnutí soudu, kterým bylo odpůřčí žalobě vyhověno, nepředstavuje v takovém případě podklad pro uspokojení pohledávky věřitele v řízení o výkon rozhodnutí, ale jen důvod pro zapsání majetku do soupisu konkursní podstaty, které provede správce konkursní podstaty (§ 16 odst. 4 zákona č. [328/1991](#) Sb.); to platí i tehdy, byla-li odpůřčí žaloba podána ještě před prohlášením konkursu.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 3682/2007, ze dne 29.4.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v exekuční věci oprávněné JUDr. H. N., zastoupené advokátem, proti povinnému M. J., zastoupenému advokátem, pro 192.383,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 13 Nc 15303/2005, o dovolání oprávněné proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 4. 2007, č.j. 14 Co 142/2007-63, tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 19. 4. 2007, č.j. 14 Co 142/2007-63, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 8. 1. 2007, č.j. 13 Nc 15303/2005-51, se ruší a věc se Obvodnímu soudu pro Prahu 4 vrací k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 4 usnesením ze dne 8. 1. 2007, č.j. 13 Nc 15303/2005-51, nařídil podle platebního rozkazu Okresního soudu v Benešově ze dne 15. 3. 1996, č.j. Ro 636/95-19, k vymožení pohledávky 192.383,- Kč se 17 % úroky z prodlení od 20. 9. 1995 do zaplacení, nákladů předcházejícího řízení (7.696,- Kč) a nákladů exekuce na majetek povinného exekuci, jejímž provedením pověřil Mgr. O. K., soudního exekutora. Současně určil, že „má být postižen majetek, který odporovatelným právním úkonem ušel z majetku J. J., a v případě, že takový majetek neexistuje nebo nedostačuje, nařizuje soud exekuci na majetek povinného v plném rozsahu, a to až do výše prospěchu, který povinnému z odporovatelného úkonu vznikl.“ Podle soudu prvního stupně přešlo vlastnické právo k majetku, který byl předmětem neúčinné dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví J. a B. J., na právní nástupce zemřelé B. J., tedy i na povinného.

Usnesením ze dne 19. 4. 2007, č.j. 14 Co 142/2007-63, Městský soud v Praze rozhodnutí soudu prvního stupně změnil tak, že návrh na nařízení exekuce zamítl a rozhodl o náhradě nákladů exekučního řízení ve vztahu mezi účastníky a o náhradě nákladů exekutora. Odvolací soud – s odkazem na ustanovení § 36 odst. 3 a 4 zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. [120/2001](#) Sb.“) – uzavřel, že povinný není věcně legitimován. Osobou, v jejíž prospěch J. J. učinil odporovatelný právní úkon, byla jeho manželka; dohodou o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví nabyté hodnoty jí však již nepatří (13. 7. 1998 zemřela), a proto nelze vést exekuci proti povinnému jako jejímú dědici. Oprávněná by se – podle odvolacího soudu – mohla jen v nalézacím řízení domáhat po povinném vydání prospěchu získaného z odporovatelného právního úkonu.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadla oprávněná dovoláním, jímž namítá, že spočívá na nesprávném

právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů, dále též jen „o.s.ř.“). Podle dovolatelky vznikl z odporovaného právního úkonu dlužníka (J. J.) povinnému jako dědici zůstavitelky B. J. prospěch, a proto neúčinnost dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví vyslovil soud vůči jeho osobě. Pak je tedy povinný věcně legitimován v exekučním řízení. V dalším obsahu se dovolatelka vyjadřuje k případným účinkům přihlášení vymáhané pohledávky do dědického řízení a k otázce promlčení pohledávky. Závěrem navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolání – přípustné podle ustanovení § 236 odst. 1, § 237 odst. 1 písm. a/, § 238a odst. 1 písm. c/, odst. 2 o.s.ř., ve spojení s § 130 zákona č. [120/2001](#) Sb. – je důvodné.

Protože vady vyjmenované v ustanovení § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a/, b/ a odst. 3 o.s.ř., jež by řízení činily zmatečným, ani jiné vady řízení, které by mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o.s.ř.), k nimž je dovolací soud podle ustanovení § 242 odst. 3, věty druhé, o.s.ř. povinen přihlídnout z úřední povinnosti, v dovolání namítány nejsou a nevyplývají ani z obsahu spisu, a protože je dovolací soud uplatněným dovolacím důvodem – zde důvodem podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. – včetně jeho obsahového vymezení vázán (§ 242 odst. 3, věta druhá, o.s.ř.), je předmětem dovolacího přezkumu otázka, za jakých podmínek je rozhodnutí, kterým bylo určeno, že právní úkon dlužníka je vůči věřiteli neúčinný, podkladem pro uspokojení pohledávky věřitele v exekučním řízení.

Právní posouzení ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy (nejen hmotného, ale – a o takový případ jde v souzené věci – i práva procesního), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 37 odst. 2 zákona č. [120/2001](#) Sb. může oprávněný podat návrh na nařízení exekuce, nesplní-li povinný dobrovolně to, co mu ukládá exekuční titul (§ 40 odst. 1 zákona č. [120/2001](#) Sb.).

V projednávané věci je exekučním titulem (pravomocný) platební rozkaz ze dne 15. 3. 1996, č.j. Ro 636/95-19, kterým Okresní soud v Benešově uložil J. J. povinnost zaplatit oprávněné 577.150,- Kč s 17 % úroky od 20. 9. 1995 do zaplacení a na náhradě nákladů řízení 23.088,- Kč. Rozsudkem ze dne 28. 7. 1997, č.j. 6 C 449/97-17, Okresní soud v Benešově určil, že dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů J. J. a B. J. (žalované) ze dne 19. 6. 1996 je vůči oprávněné (žalobkyni) neúčinná. Po té, co žalovaná podala proti rozsudku odvolání, zemřela (13. 7. 1998). V dědickém řízení schválil Okresní soud v Benešově usnesením ze dne 9. 12. 1998, č.j. D 828/98-79, dohodu o vypořádání dědictví, podle které dědictví nabyli „stejným dílem“ synové zůstavitelky (povinný, M. J. a M. J.); pozůstalý manžel J. J. „nežádal z tohoto dědictví ničeho“ (odvolání, které proti rozhodnutí o dědictví podala JUDr. N. K., správkyňe konkursní podstaty úpadce J. J., na jehož majetek prohlásil Krajský soud v Praze usnesením ze dne 27. 6. 1997, č.j. K 9/96-54, konkurs, Krajský soud v Praze usnesením ze dne 10. 9. 1999, č.j. 21 Co 190/99-122, odmítl). Rozsudkem ze dne 2. 3. 1999, č.j. 25 Co 143/98-55, Krajský soud v Praze potvrdil rozsudek, jímž byla dohoda o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví prohlášena neúčinnou; protože dědici B. J. vstoupili do řízení na její místo, jednal a o odvolání rozhodl ve vztahu k povinnému, M. J. a M. J.

Rozhodnutí, jímž soud odpůrcí žalobě vyhověl, tj. určil, že vůči žalujícímu věřiteli je dlužníkem učiněný právní úkon, jenž zkracuje uspokojení jeho vymahatelné pohledávky, neúčinný (§ 42a obč. zák.), je nezbytným podkladem k tomu, aby se věřitel na základě titulu způsobilého k výkonu rozhodnutí (exekuci), vydaného proti dlužníku, mohl domáhat nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) postížením toho, co odporovatelným (neúčinným) právním úkonem ušlo z dlužníkovy majetku; již z

toho vyplývá, že návrh na nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce) v takovém případě směřuje nikoliv proti dlužníku (osobě z exekučního titulu zavázané), nýbrž proti tomu, s nímž nebo v jehož prospěch dlužník právní úkon učinil (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1703/96, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 4/2000 pod č. 26, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2002, sp. zn. 20 Cdo 364/2002, uveřejněné v časopise Soudní judikatura 4/2004 pod č. 69). O případ podle § 36 odst. 3 zákona č. [120/2001](#) Sb. nejde, neboť povinnost plnit na osobu, s níž nebo v jejíž prospěch dlužník učinil odporovatelný právní úkon, nepřechází. Podkladem k nařízení výkonu rozhodnutí proti tomu, s nímž nebo v jehož prospěch dlužník učinil právní úkon, je exekuční titul proti dlužníku a rozhodnutí, kterým soud určil, že vůči oprávněnému je právní úkon neúčinný. Z toho dále vyplývá, že oprávněný může požadovat uspokojení pohledávky toliko z věcí, práv nebo jiných majetkových hodnot, které se neúčinným právním úkonem dostaly z dispozice dlužníka (osoby z exekučního titulu zavázané). Usnesení o nařízení exekuce proto musí – i když jinak platí, že způsob provedení exekuce je vyhrazen exekučnímu příkazu (§ 44 odst. 2, § 47 odst. 1, § 58 odst. 3 zákona č. [120/2001](#) Sb.) – stanovovat konkrétní způsob provedení exekuce (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2008, sp. zn. 20 Cdo 5271/2007).

Byl-li na majetek dlužníka prohlášen konkurs a byla-li neúčinnost právního úkonu rozhodnutím soudu vyslovena po prohlášení konkursu na majetek dlužníka, stává se majetek, který odporovatelným právním úkonem ušel z dlužníka majetku, součástí konkursní podstaty, a nemůže být poškozen výkonem rozhodnutí (exekucí). Rozhodnutí soudu, kterým bylo odpůřčí žalobě vyhověno, nepředstavuje v takovém případě podklad pro uspokojení pohledávky věřitele v řízení o výkon rozhodnutí (exekučním řízení), ale jen důvod pro zapsání majetku do soupisu konkursní podstaty, které provede správce konkursní podstaty (§ 16 odst. 4 zákona č. [328/1991](#) Sb.); to platí i tehdy, byla-li odpůřčí žaloba podána ještě před prohlášením konkursu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1703/96, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 4/2000 pod č. 26, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2008, sp. zn. 29 Odo 802/2006).

Odvolací soud přehlédl, že v průběhu řízení vedeného u Okresního soudu v Benešově pod sp. zn. 6 C 449/97 (o odpůřčí žalobě oprávněné) byl na majetek J. J. (dlužníka) prohlášen konkurs.

Jestliže v době, kdy rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 2. 3. 1999, č.j. 25 Co 143/98-55, nabyl právní moci, trvaly účinky prohlášení konkursu na majetek J. J. (dlužníka), nemohla oprávněná vymáhat prostřednictvím tohoto rozhodnutí (ve spojení s platebním rozkazem Okresního soudu v Benešově ze dne 15. 3. 1996, č.j. Ro 636/95-19) pohledávku cestou výkonu rozhodnutí (exekuce) z majetku, který podle dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů ze dne 19. 6. 1996 ušel z majetku dlužníka a který zdědil po B. J. (spolu se svými bratry) povinný; tento majetek totiž ze zákona připadl do konkursní podstaty úpadce J. J. Nelze vyloučit, že konkurs na majetek J. J. (dlužníka) byl před rozhodnutím soudu o nařízení exekuce zrušen, aniž došlo ke zpeněžení majetku, který byl předmětem odporovatelného právního úkonu (dohody o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví ze dne 19. 6. 1996); v takovém případě by nařízení a provedení exekuce nic nebránilo.

Lze uzavřít, že právní závěry odvolacího soudu neobstojí a dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř. byl uplatněn právem; Nejvyšší soud proto napadené usnesení zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o.s.ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i je a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o.s.ř.).

Další články:

- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)